

DOI 10.36074/20.11.2020.v4.09

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Мельник Тетяна Миколаївна

викладач юридичних дисциплін

*Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола***Пилипчук Ірина Ігорівна**

студентка юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

УКРАЇНА

Важливим кроком на шляху до спрощення та удосконалення роботи Національної поліції України є використання кінологічними підрозділами службових собак. Власне, це зумовлено ефективним виконанням тварин під час проведення спеціальних операцій таких завдань як: затримання злочинців, пошуку зниклих людей, пошуку зброї, вибухових речовин та наркотиків тощо. А все завдяки гострому нюху, швидкому бігу, тонкому слуху, спритності, та, найголовніше – здатності до дресирування. Проте, на жаль, незважаючи на те, що застосування службових собак у діяльності Національної поліції України сприяє суттєвому підвищенню якісних та кількісних показників роботи, тварини залишаються тваринами й при виконанні ними завдань непоодинокі випадки, коли собаки втрачають контроль над собою та не реагують на команди спеціаліста-кінолога, що приводить до жертв серед цивільного населення.

Собаки – це особливі тварини, жодні з яких, напевно, не відносяться з такою відданістю та любов'ю до людини. Саме вони готові постійно бути поруч, допомагати та захищати людину від зовнішніх загроз, взамін на її турботу та піклування. Ще в давнину людина приручила собаку і пристосувала її до виконання різноманітних робіт, а розуміння того, що використання таких тварин повинно бути раціональним і обґрунтованим, стало підставою для виникнення специфічної науки – кінології, яка остаточно утвердилась наприкінці XIX століття [1, с. 8].

Кінологія (від грець. *κυν* (кін) – собака та *λογος* (логос) – слово) – це наука, яка вивчає: анатомію і фізіологію (в тому числі закономірності вищої нервової діяльності та поведінки) собаки; походження і еволюцію порід домашніх собак; розведення і селекцію; годування та утримання; дресирування і використання для полювання, сторожової, вартової, розшукової та інших видів служби, а також в декоративних цілях. Вивчення кінології необхідне для глибокого розуміння місця і ролі службових собак в діяльності правоохоронних органів, зокрема, Національної поліції України [1, с. 8].

Враховуючи, що використання службових собак є лише інструментом (спеціальним засобом) застосування поліцією адміністративно-правових заходів, можна виокремити декілька основних нормативно-правових актів, які регулюють кінологічний аспект діяльності поліцейських. Правовою основою діяльності кінологічних підрозділів поліції виступають Конституція України,

Закони України «Про Національну поліцію» та «Про ветеринарну медицину», інше законодавство України та Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України [2]. Більш детально підстави, порядок та правила застосування службових собак врегульовано наказом МВС України від 01.11.2016 № 1145 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України», який був виданий з метою забезпечення організації діяльності кінологічних підрозділів територіальних органів Національної поліції України, ефективного використання можливостей кінологічної служби в протидії злочинності та забезпеченні публічної безпеки і порядку [2].

Згадування про службових собак знаходимо в п. 12 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якого службові собаки застосовуються у разі: а) патрулювання; б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; в) під час конвоювання затриманої або заарештованої особи; г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського [3].

Керівництвом МВС України з метою забезпечення організації діяльності кінологічних підрозділів територіальних органів Національної поліції України, ефективного використання можливостей кінологічної служби в протидії злочинності та забезпеченні публічної безпеки і порядку 1 листопада 2016 року прийнято Інструкцію з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України. Даний нормативно-правовий акт визначає основи організації діяльності кінологічних підрозділів територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції України, порядок використання службових собак під час здійснення службових завдань, спрямованих на протидію злочинності, забезпечення публічного порядку та безпеки, охорони прав і свобод людини, правила утримання, придбання, ветеринарного забезпечення та списання службових собак, а також основи організації діяльності навчальних закладів поліції (з питань службової кінології), у яких здійснюють підготовку кінологів [1, с. 6].

Відповідно до вище згаданої Інструкції службові собаки поділяють на п'ять основних видів: 1) розшукові – призначені для розшуку за запаховими слідами осіб, котрі вчинили злочин; 2) патрульно-розшукові – для патрулювання, використання під час забезпечення правового порядку та захисту основних прав і свобод людини і громадянина; 3) спеціальні – для виявлення вибухових речовин, вогнепальної зброї, наркотичних речовин, вибухових речовин, та й, навіть, закопаних трупів; 4) конвойні – для затримання осіб, які втекли з озброєного підрозділу; 5) вартові – для охорони установ і об'єктів поліції [2].

Глобальним викликом сьогодення для світової спільноти, що вимагає нестандартних та інноваційних підходів, стала пандемія коронавірусу. Новаторською ініціативою став досвід Фінляндії щодо дресирування службових собак для виявлення хворих на COVID-19. Так, у вересні 2020 року ця країна запустила пілотний проект в аеропорту Гельсінкі за участі спеціально натренованих службових собак, котрі, як переконані експерти у галузі підготовки собак-нюхачів для виявлення хвороб, здатні виявляти коронавірус. Більш того, собаки-нюхачі вже показали непогані результати своєї роботи. Зокрема, вони точно виявляють пасажирів, котрі дійсно являються носіями активної коронавірусної інфекції COVID-19 [4].

Навчені виявляти коронавірус службові собаки, котрі на даний час працюють в аеропорту Гельсінкі, виявляють COVID-19 в зразках поту, зібраних

на серветку в пасажирів, що в'їжджають у Фінляндію. Неймовірно, але тварині необхідно всього лише 10 секунд, щоб виявити людину, інфіковану коронавірусною хворобою. Аби пересвідчитися у правильності виявлення носія COVID-19, його запрошують у медичний центр на території аеропорту пройти безкоштовний ПЛР-тест. Як наслідок, такий підхід має всі шанси стати високоефективним та значно дешевшим способом боротьби з коронавірусною пандемією. Важливим є той момент, що, за словами самих науковців-дослідників, ця процедура не становить ризику для собаки.

За словами заступниці міністра внутрішніх справ Тетяни Ковальчук, «Міністерство внутрішніх справ України також обговорює можливість впровадження превентивного проекту з підготовки службових собак для виявлення осіб з ознаками COVID-19» [5]. Як вже зазначалося вище, вперше даний превентивний спосіб боротьби із коронавірусною пандемією наприкінці вересня почали використовувати у Фінляндії. Пізніше фінський досвід почали використовувати й інші групи дослідників, такі як Франція та Велика Британія, котрі також стали навчати собак розпізнавати COVID-19.

Висновки. Отже, провівши дослідження з даної проблематики, можна дійти висновку, що в законодавстві України існує ряд нормативно-правових актів, котрі безпосередньо виступають правовою основою питання про використання службових собак органами Національної поліції України. Проте, в сучасних умовах світової коронавірусної пандемії, вбачається, що національну законодавчу базу необхідно вдосконалити до вимог сьогодення. Вже давно не новина, що службові собаки використовуються для різних цілей національної правоохоронної системи. Кінологічні служби працюють і в Національній поліції, і в Національній гвардії, і в Державній прикордонній службі. Та безцінним досвідом для України та й усього світу став досвід Фінляндії, який показав, як можна використати природні здібності собак не лише для розкриття злочинності, але й для припинення поширення коронавірусної хвороби. Переконані, що така мобілізація зусиль людини та собаки, вивчення дослідниками передових європейських практик, сприятиме подальшому забезпеченню стабільності та безпеки як нашої держави, так й усього світу загалом.

Список використаних джерел:

- [1] Кінологічне забезпечення діяльності підрозділів Національної поліції України. URL : <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/3659>
- [2] Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України 01.11.2016 № 1145. Вилучено щ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#Text>
- [3] Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
- [4] Дресирування службових собак для виявлення COVID-19 – досвід Фінляндії. *Юридична газета Online*. 5 жовтня 2020 р. Вилучено щ <https://yur-gazeta.com/golovna/dresiruvannya-sluzhbovih-sobak-dlya-viyavlennya-covid19--dosvid-finlyandiyi.html>
- [5] У МВС хочуть залучити собак-нюхачів для виявлення людей із коронавірусом COVID-19. *Zik*. 5 жовтня 2020 р. Вилучено з https://zik.ua/news/ludyna/u_mvs_khochut_zaluchyty_sobak_niukhachiv_dlia_viyavlennia_liudei_iz_koronavirusom_covid_19_982735